

Котлова Л.О. Особливості прояву конфліктних форм поведінки підлітків з вираженими акцентуаціями рис характеру / Л.О. Котлова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету [Текст] .Т.1. Вип.105 / Чкрнігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка; гол.ред.Носко М.О. – Чернігів : ЧНПУ,2012. – С.162 – 166.

162

УДК 378:57:57. 013

Л.О. Котлова,
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри
соціальної та практичної психології
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОНФЛІКТНИХ ФОРМ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ З ВИРАЖЕНИМИ АКЦЕНТУАЦІЯМИ РИС ХАРАКТЕРУ

Стаття присвячена проблемі конфліктних форм поведінки в підлітковому віці, а також причинам їх виникнення. Виділено підходи до вивчення акцентуацій рис характеру. Наведенні дані експериментального дослідження взаємозв'язку акцентуацій характеру та конфліктних форм поведінки.

Ключові слова: акцентуації рис характеру, конфлікт, конфліктні форми поведінки, підлітковий вік, характер.

В статье рассматривается проблема изменений ценностных ориентаций личности вследствие общественных трансформаций. Система ценностных ориентаций определяет жизненную перспективу, направление развития личности, являясь важнейшим внутренним его источником и механизмом. Взаимодействие социальных факторов с личностными составляют механизм социального становления личности, выступает активным субъектом общественных отношений.

Ключевые слова: личность, социум, ценности, ценностные ориентации, трансформация.

This paper deals with the problem of changing value orientations of the individual as a result of social transformations. The system determines the value orientations of life perspective, the direction of personal development, being the most important domestic source and its mechanism. The interaction of social factors of personality constitute a mechanism of social identity formation, which is an active subject of social relations.

Keywords: identity, society, values, values transformation.

Зростання напруженості у сучасному суспільстві обумовлює збільшення різноманітних конфліктів та необхідність їх всебічного вивчення з метою нівелювання негативних наслідків та якнайповнішого використання закладених у них позитивних можливостей для розвитку особистості. Знання чинників, які обумовлюють виникнення міжособистісних конфліктів, дозволяє розробити комплекс методів, спрямованих на їх профілактику та формування навичок успішного вирішення. Така робота дозволяє не лише допомогти особистості одержати знання про ефективні способи розв'язання конфліктів, але і надає їй інформацію про основні психологічні особливості, які зумовлюють виникнення міжособистісних конфліктів, про можливості саморегуляції у складних життєвих ситуаціях, здійснює цілеспрямований вплив на особистість з метою гармонізації її психічного та соціального життя.

Кожен конфлікт по своєму особливий, і надають йому цієї особливості форми конфліктної поведінки кожного із учасників. Значний внесок у розвиток проблеми конфліктних форм поведінки був зроблений А.Анцуповим, Н.Грішиною, А.Ішмуратовим, Г.Ложкіним, Н.Пов'якель, М.Примушом, А.Шипіловим.

Проблема дослідження конфлікту нині набула особливого значення. Нещодавно наше суспільство розвивалося, ігноруючи конфлікт. Поширеною була думка про безконфліктність соціальної системи. Сучасна точка зору полягає в тому, що життя не може існувати без зіткнення ідей, життєвих позицій, цілей, як окремих людей, так і суспільств. На даному етапі недостатньо вивченими залишаються питання форм конфліктної поведінки в залежності від вікових характеристик особистості, а саме в підлітковому віці.

Важливу роль у юнацькому віці відіграють міжособистісні конфлікти. Конфлікти в даному віці є одним із засобів самоствердження особистості, формування її активної позиції у взаємодії з навколишнім світом і можуть бути визначені як конфлікти становлення і самоствердження. Зокрема в роботах Х. Ремшмідта зазначено, що конфлікти з однолітками в юнацькому віці найчастіше пов'язані з суперництвом і боротьбою за лідерство. Конфлікти на

грунті суперництва відбуваються як між хлопцями, так і між дівчатами. Хлопці змагаються за лідерство в групі, за успіхи у фізичній та інтелектуальних сферах, за дружбу і прихильність. У дівчат виникають переважно через суперництво за прихильність більш старших за віком хлопців.

За В. Андрєєвим, конфлікт – це суперечність, що виникає між людьми у зв'язку з розв'язанням тих чи інших питань соціального чи особистого життя. Стан конфлікту характеризується гострими негативними емоційними переживаннями його учасників. Конфлікт може виявитися на рівні свідомості окремо взятої людини — це внутрішньо особистісний конфлікт, а також у міжособистісній взаємодії та на рівні міжособистісних групових стосунків [1].

Конфлікт потребує певних умов для свого виникнення. По-перше конфлікт можливий лише за наявності двох і більше сторін, причому в процесі розвитку конфлікту виникають тенденції до поляризації сторін для суб'єктів, що протистоять один одному. По-друге, необхідною умовою конфлікту є наявність «дефіциту», тобто обмеженої кількості матеріальних чи духовних благ, коли всі бажаючі не можуть задовольнити свої потреби в них. По-третє, конфлікт виникає лише тоді, коли сторони намагаються досягти мети за рахунок одна одної. По-четверте, важливим аспектом конфліктних відносин є влада, бо лише маючи її можна контролювати і спрямовувати поведінку іншої сторони [2; 4].

Незалежно від того, якого виду конфлікт він може виражатися в різних конфліктних формах поведінки.

Конфліктні форми поведінки – це такий стиль поведінки людини (фізична, вербальна, непрямая агресія, роздратування, негативізм, образа, підозрілість тощо), який детермінує виникнення конфліктів [4].

Конфліктні форми поведінки спричинені багатьма факторами. В конфліктах з оточуючими найчастіше вступають люди з негнучким, ригідним характером, ті, хто не адекватно сприймає інші альтернативні форми поведінки, що є протилежним до їхніх принципів і ціннісних критеріїв. Як

правило, такі люди інертні, повільно звикають до нової обстановки, мало спілкуються, вкрай егоцентричні і не визнають компромісів.

Виникненню конфліктних форм поведінки може сприяти також низький рівень розвитку свідомості та самосвідомості особистості. У цьому випадку людина не вміє зважувати можливі варіанти поведінки. Їй не подобається збирати додаткові відомості, аналізувати їх, замість цього вона швидко повідомляє своє рішення [4; 5].

Також на виникнення конфліктної поведінки впливає тип темпераменту та характер.

Характер – сукупність істотних, стійких психічних ознак людини як члена суспільства, що виявляються в її ставленні до дійсності та накладають відбиток на поведінку та вчинки [6].

Під характером розуміють не будь-які індивідуально-психологічні особливості людини, а лише сукупність найбільш виражених і стійких рис особистості, типових для даної людини, які систематично виявляються в її діях і вчинках. Кожна людина має характер – сукупність ознак, що відрізняють її від інших людей. Немає двох людей, у яких були б повністю однакові характери. Характер пов'язаний з темпераментом. Темперамент є вродженою біологічною основою характеру. Характер – це поєднання вроджених особливостей вищої нервової діяльності з набутими впродовж життя індивідуальними рисами [6].

Риси характеру – ті чи інші особливості особистості людини, що систематично виявляються в різних видах її діяльності та за якими можна скласти уявлення про можливі вчинки цієї людини за певних умов.

У структурі характеру виділяють дві групи рис: 1) перша група – риси, що виражають спрямованість особистості і ставлення до навколишньої дійсності; 2) друга група – інтелектуальні, вольові та емоційні риси характеру.

Риси характеру є взаємозалежними та відносно стійкими, що дає можливість прогнозувати поведінку людини. Різноматність рис характеру

передбачає спрямованість особистості на пізнання себе та навколишнього світу [6].

Кількість рис характеру, які зафіксовані людським досвідом надзвичайно велика. Кожна риса характеру має не лише якісне вираження, але й кількісний показник. Коли кількісний показник певної риси характеру досягає кінцевої межі норми, виникає так звана акцентуація риси характеру.

Акцентуація характеру, на думку О. В. Скрипченка, – це крайній варіант норми як результат підсилення його окремих рис. Однак, акцентуацією характеру можна вважати і надмірне вираження окремих рис характеру та їх поєднань, яке є крайнім варіантом норми і межує з патологією [10].

Акцентуація характеру може виявлятися по-різному і різною мірою відповідати прийнятим у суспільстві моральним нормам, однак, не всі акцентуації можуть спричиняти конфліктну поведінку.

При наявності акцентуації індивід є вразливим до певних стресогенних чинників за відносної стійкості щодо інших. Наявність акцентуації у людини, як правило не заважає задовільній соціальній адаптації, але вони є слабкими місцями. Підвищений вплив на ці незахищені сторони особистості призводить до психічних травм [6].

Виникнення акцентуацій рис характеру, прояви специфічної для них поведінки є наслідком впливу спадкових, психологічних і соціальних факторів. Фактори, що впливають на формування акцентуацій рис характеру: 1) умови виховання; 2) перешкоди в діяльності; 3) когнітивна криза; 4) дисгармонійність Я-образу; 5) несформованість спонукальної сфери; 6) спадкові ознаки [9].

Німецький психіатр К. Леонгард виділяє 12 типів акцентуацій характер:

- Гіпертимна відрізняється підвищеним настроєм оптимізмом, великою кількістю соціальних контактів. Така людина швидко переключається з однієї справи на іншу, що призводить до того, що почата справа зазвичай не доводиться. Притаманна завищена самооцінка, здатність до аморальних вчинків, недисциплінованість, самостійність, прагнення до лідерства, ризику, відсутність самокритичності.

- Дистимічна акцентуація протилежна попередній. Відрізняється песимістичністю, неконтактністю, замкненістю, небагатослівністю. Така людина надає перевагу самотності, не любить галасливих компаній, рідко вступає в конфлікти, схильна до заниженої самооцінки, однак високо цінує дружбу та справедливість.

- Циклоїдна акцентуація відрізняється досить частими періодичними змінами настрою: в період підвищення настрою поведінка характерна для гіпертимної акцентуації, а в період зниження – дистимічної. Самооцінка в таких людей не стійка, вони здатні вступати та викликати конфлікти, особливо в період підвищення настрою. Однак, в конфлікті поводитьься досить не передбачувано.

- Збудлива акцентуація відрізняється низькою контактністю у спілкуванні, підвищеною дратівливістю, похмурістю, нестриманністю, подекуди навіть агресивністю. Але можливе «підлабузництво», послужливість, але це лише маскування. Такі люди часто виступають ініціаторами конфліктів.

164

- Застрягаюча акцентуація відрізняється помірною кількістю соціальних контактів, схильністю до повчань, здатністю займати позицію «батька», прагне до високих показників в будь-якій справі, пред'являє високі вимоги до себе, однак «застрягає» на своїх почуттях, думках, не забуває образ, схильний до затяжних конфліктів, в яких частіше за все поводитьься активною

- Педантична акцентуація відрізняється добросовісністю, акуратністю, серйозністю в справах. В службових справах легко поступається лідерством. В конфлікти вступає рідко, однак, його поведінка може провокувати конфліктні ситуації, в конфлікті веде себе пасивно.

- Тривожна акцентуація відрізняється низькою контактністю, невпевненістю в собі, постійно настроєм, самооцінка занижена, притаманна надзвичайна нерішучість, довго переживає невдачу, сумнівається в своїх діях, разом з тим дружелюбний, самокритичний і відповідальний. Такі люди рідко

вступають в конфлікти, грають в них пасивну роль, домінуючими стратегіями в конфлікті уникнення та поступливість.

- Емотивна акцентуація відрізняється прагненням до спілкування у вузькому колі. Встановлює контакти тільки з невеликою кількістю людей, черезмірно чуттєвий, плаксивий, разом з тим для таких людей характерна доброта, відповідальність, в конфлікти вступають рідко.

- Демонстративна акцентуація відрізняється легкістю встановлення контактів, прагненням до лідерства, жагою влади і слави, здатністю доведення інтриг. Такі люди надзвичайно артистичні, егоїстичні, лицемірні, хвастливі. Своїх цілей досягають за будь-яку ціну.

- Екзальтована акцентуація відрізняється високою контактністю, говірливістю, уважністю до друзів та близьких, однак, такі люди піддаються тимчасовим настроям.

- Екстравертована (конформна) акцентуація відрізняється високою товариськістю, балакучістю, відсутністю власної думки, не самостійністю, не вмінням організувати власний час.

- Інтровертована акцентуація відрізняється не товариськістю, замкненістю, зажуреністю у себе, бажанням нічого про себе не розповідати, свої переживання тримає в собі, хоч і має підвищену вразливість, стримано та холодно ставиться до інших людей [6].

Характер є однією із основних індивідуально-психологічних характеристик особистості. Він як і будь-яке явище має свої особливості, однією з яких є акцентуації рис характеру. На даний момент існує декілька класифікацій акцентуацій рис характеру.

Дослідження конфліктних форм поведінки підлітків з вираженими акцентуаціями рис характеру проводилося за допомогою методики «Визначення акцентуацій характеру» Х. Шмішека та методики «Оцінка агресивності у фруструючих ситуаціях» А. Дарки, А. Басса [9].

Опитувальники Х. Шмішека діагностують акцентуації особистості. В основу опитувальників закладено концепцію «акцентуацій особистості»

К. Леонгарда. У відповідності до цієї концепції риси особистості поділяються на дві групи: основні та додаткові. Основних рис значно менше, але вони є стержнем особистості, визначають її розвиток, психічне здоров'я, соціальну адаптацію.

Опитувальник А. Басса, А. Дарки призначений для визначення індивідуального рівня агресивності особистості. Цей опитувальник був запропонований в 1957 році, автори під агресією розуміли як комплексний феномен, який проявляється в різних формах агресивних і ворожих реакцій.

Методика «Оцінка агресивності у фруструючих ситуаціях». Агресія особистості є одним із поширених способів рішення проблем, що виникають в складних і важких (фруструючих) ситуаціях, що викликають психічну напруженість і перш, за все, в конфліктних ситуаціях.

В ході дослідження нами було встановлено, що у більшості – 93,75% досліджуваних наявні яскраво виражені акцентуації рис. Даний факт може свідчити про те, що у підлітковому віці вже сформовані основні риси характеру особистості, однак це не свідчить про сформованість характеру загалом.

Варто зазначити, що поширеним виявилось явище домінування одразу кількох акцентуацій рис характеру в одного й того ж досліджуваного. Для подальшого аналізу ми будемо використовувати лише найбільш виражену акцентуацію кожного досліджуваного з метою отримання більш достовірних даних при аналізі конфліктних форм поведінки.

Аналізуючи результати дослідження акцентуацій рис характеру у підлітковому віці, насамперед варто зауважити той факт, що кожен із типів акцентуацій виражений нерівномірно.

Така акцентуація характеру як педантична зустрічається у 6,25 % досліджуваних; демонстративна – 3,1 %; збудлива – 12,5 %; застрягаюча – 12,5 %; гіпертимна – 6,25 %; дистимічна – 18,75 %; афективно-лабільна – 12,5 %; афективно-екзальтована – 12,25 %; емотивна – 21,9 % тривожна – 18,75 %.

Серед досліджуваних найменше – 3,1 % загальної кількості осіб, виявилось підлітків з демонстративною акцентуацією характеру, що

характеризується легкістю встановлення контактів, прагненням до лідерства, жагою влади і слави, здатністю доведення інтриг. Такі люди надзвичайно артистичні, егоїстичні, лицемірні, хвастливі. Своїх цілей досягають за будь-яку ціну.

Варто зазначити, що найбільше кількість досліджуваних мають емотивну акцентуацію рис характеру, що становить 21,9 %.

165

Даний факт може свідчити про те, що підлітки відрізняються прагненням до спілкування у вузькому колі. Встановлюють контакти тільки з невеликою кількістю людей, надмірно чуттєві, плаксиві, разом з тим для таких людей характерна доброта, відповідальність, в конфлікти вступають рідко. На основі даних результатів ми можемо зробити припущення про те, що дана акцентуація найчастіше зустрічається саме в підлітковому віці тому, що поєднує в собі підліткове прагнення до встановлення соціальних контактів та міжособистісного спілкування, проте те й виражає емоційне переживання підлітками подій, які з ними відбуваються.

Отже, аналізуючи результати дослідження акцентуацій рис характеру в підлітковому віці варто відмітити, що в підлітковому віці переважає така акцентуація рис характеру як емотивна. А найменш притаманною для підлітків є саме демонстративна акцентуація рис характеру.

За результатами дослідження конфліктних форм поведінки в підлітковому віці за методикою «Оцінка агресивності в фруструючих ситуаціях» А. Басса, А. Дарки виявилися наступні результати.

Аналізуючи результати дослідження конфліктних форм поведінки підлітків з вираженими акцентуаціями рис характеру варто відмітити, що виявилися наступні результати: фізична агресія – 12,9%, підозрілість – 19,5%, роздратування – 9,7%, вербальна агресія – 32%, образа – 12,9%, непряма агресія – 9,7%, негативізм – 3,3%, почуття провини – 0%.

Варто зауважити, що найчастіше серед підлітків з вираженими акцентуаціями рис характеру зустрічається така конфліктна форма поведінки як

вербальна агресія. Даний факт можна пояснити тим, що в підлітковому віці провідною діяльністю є міжособистісне спілкування, яке переважно виражається у вербальному спілкуванні в колі однолітків. Тому, й конфлікти виникають на вербальному рівні та виражаються у вигляді вербальної агресії.

За результатами дослідження конфліктних форм поведінки у підлітковому віці виявилось, що саме в даному віці переважає особистісна форма конфліктної поведінки, що становить 52 %.

Це свідчить про те, що поведінка підлітків залежить від особистісних якостей, стереотипу поведінки з метою досягнення поставлених цілей і проявляється у фізичній, вербальній, непрямій агресії, підозрливості. Також можна сказати, що поведінка підлітків з вираженими акцентуаціями рис характеру обумовлена здебільш особистісними якостями досліджуваних, оскільки переважаючими є особистісні форми конфліктної поведінки.

Отже, характеризуючи результати дослідження конфліктних форм поведінки підлітків з вираженими акцентуаціями рис характеру можна сказати, що переважаючими є особистісні конфліктні форми поведінки. Зокрема, найбільш поширеною серед конфліктних форм поведінки виявилася вербальна агресія.

Характеризуючи співвідношення між конфліктними формами поведінки та акцентуаціями рис характеру у підлітковому віці варто відмітити, що в ході дослідження було виявлено той факт, що переважаючим є особистісний тип конфліктної поведінки. Варто також відмітити, що даний тип конфліктних форм поведінки домінує у більшості осіб із акцентуованими рисами характеру, а саме – у 56,125% досліджуваних, які мають акцентуації характеру. Причиною цього може бути те, що підлітковий вік є одним із тих періодів, в якому особистість схильна до яскравого розкриття власної індивідуальності, самовираження. На основі цього можна зробити висновок, така характеристика підліткового віку переноситься і в сферу конфліктної взаємодії особистості з іншими.

Аналізуючи співвідношення типів конфліктних форм поведінки та акцентуацій рис характеру у підлітковому віці потрібно зауважити те, що особам з акцентуйованими рисами характерні певні типи конфліктних форм поведінки. Можна сказати, що найчастіше особистісні конфліктні форми поведінки притаманні підліткам із демонстративною, педантичною, гіпертимічною, ефективно-лабільною, дистимічною акцентуаціями рис характеру. Можна припустити, що це пов'язано з тим, що дані акцентуації характеризуються стійкими рисами, майже незмінними якостями особистості, які проявляються в усіх вчинках та діях, в тому числі і в конфліктних формах поведінки.

Відносно ситуативних форм конфліктної поведінки у підлітковому віці, то варто зазначити той факт, що вони характерні саме для осіб із яскраво вираженими акцентуаціями застрягаючого, емотивного та збудливого типів. Такі особливості конфліктних форм поведінки також можна пояснити специфікою даних акцентуацій рис характеру, а саме тим, що всі вони характеризуються спонтанністю, непостійністю у своїй поведінці. У ситуації із збудливою акцентуацією це швидкі зміни настрою, тоді як при застрягаючій акцентуації – надмірна увага повертається до конкретної події, що зумовлює «застрягання» в ній.

За коефіцієнтом рангової кореляції Спірмена виявилось, що існує пряма кореляція між емотивною акцентуацією рис характеру та ситуативною формою конфліктної поведінки. У нашому випадку $r = 0,27$, при $p = 0,05$. Отже, зв'язок є не випадковим і статистично достовірним на рівні 95 %. Також виявився прямий зв'язок між лабільною, дистимічною акцентуаціями рис характеру та ситуативною формою конфліктної поведінки. У нашому випадку $r = 0,21$, при $p = 0,05$. Отже, зв'язок є не випадковим і статистично достовірним на рівні 95 %.

Існує зв'язок між демонстративною, лабільною акцентуаціями рис характеру та особистісною формою конфліктної поведінки. У нашому випадку

$p = 0,2$, при $p = 0,01$. Отже, зв'язок є не випадковим і статистично достовірним на рівні 99 %.

Отже, аналізуючи співвідношення між конфліктними формами поведінки та акцентуаціями рис характеру у підлітковому віці варто відмітити, що в ході дослідження було виявлено той факт, що не всі акцентуації мають прямий зв'язок із конфліктними формами поведінки підлітків. Можна сказати, що існує прямий зв'язок між демонстративною, лабільною акцентуаціями рис характеру та особистісною формою конфліктної поведінки. Стосовно ситуативної форми конфліктної поведінки, то вона характерна для дистимічної акцентуації рис характеру, а також існує пряма кореляція між емотивною акцентуацією рис характеру та ситуативною формою конфліктної поведінки підлітків.

Варто відмітити, що переважаючим є особистісний тип конфліктної поведінки. Варто також відмітити, що даний тип конфліктних форм поведінки домінує у більшості осіб із акцентуованими рисами характеру, а саме – у 56,125% досліджуваних, які мають акцентуації рис характеру.

Ситуативні форми конфліктної поведінки у підлітковому віці, то варто зазначити той факт, що вони характерні саме для осіб із яскраво вираженими акцентуаціями застрягаючого, емотивного та збудливого типів.

Перспективою подальших досліджень може бути розробка психокорекційної програми подолання конфліктних форм поведінки підлітків з вираженими акцентуаціями рис характеру, а також дослідження особливостей конфліктних форм поведінки осіб з вираженими акцентуаціями рис характеру в інші вікові періоди розвитку особистості.

Література

1. Андреев В. И. Конфликтология: искусство спора, ведения переговоров, разрешения конфликтов / В. И. Андреев – М.: Народное образование, 1995. – 127 с.
2. Емельянов С. Практикум по конфликтологии / С. Емельянов – СПб: Питер, 2004. - 395 с.
3. Коберник Л. О. Проблема конфліктних форм поведінки в юнацькому віці / Л.О. Коберник / Тези доповідей учасників Міжнародної наук.-практ. Конференції «Методологія та технології практичної психології в системі вищої

школи». К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова МОН України, Поліграф – Центр, 2009. – С. 84 – 85.

4. Коберник Л. О. Конфліктні форми поведінки та способи їх корекції в юнацькому віці / Л. О. Коберник // Актуальні проблеми психології. – Т. 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. Ч. 21 – 22 / За ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, 2008. – С. 173 – 177.

5. Конфліктологія : Підручник / За ред. Л.М. Герасіної, М.І. Панова. – Харків.: Право,2002. – 256 с.

6. Левітов Н. Д. Психология характера / Н. Д. Левитов - Изд. 3-е, испр. и доп. - М: Просвещение, 1969. – 424 с.

7. Леонов Н. И. Конфликтология: Учеб. пособие / Н. И. Леонов. – 2-е изд. испр. и доп.. – М.: Изд-во Московского психол.-соц. ин-та, 2006. – 232 с.

8. Нагаев В. М. Конфліктологія: курс лекцій: Навч. посібник / В. М. Нагаєв – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 198с.

9. Практикум з психодіагностики / Укладачі О. О. Музика, В. М. Остринська, В. В. Осиринський. – Житомир, 1999. – 160 с.

10. Скібіцька Л.І. Конфліктологія: Навч.посібник для студентів навч.закладів. / Л. І. Скібіцька – К.: Центр учбової літератури , 2007. – 384 с.

I. O. Kotlova

FEATURES OF REVEALING CONFLICT BEHAVIORS OF ADOLESCENTS WITH PRONONCED ACCENTUATION OF TRAITS

The article deals with conflict behaviors in adolescence and their causes. Highlight approaches to the study accentuated traits. Documented results of experimental investigation of the relationship accentuated character and conflict behaviors.

Key words: accentuation of character, conflict, conflict behaviors, adolescence, character.

